

L-Iben Addottat

Guy de Maupassant
Maqluba għall-Malti minn Josette Attard

Iż-żewġ dwejriet kienu jinsabu ħdejn xulxin fil-bidu tat-telgħa viċin xtajta. Iż-żewġ raħħala kienu jaħdmu bla heda l-art li kienet ħawlija, bl-għan li jrabbu lil uliedhom li kienu għadhom żgħar, u li kull familja kellha erbgħa.

Quddiem id-daħliet li kienu jinfdu, corma sħiħa ta' tfal imqarbin kienu, minn filgħodu sa filgħaxija, jilagħbu u jitgerbu fl-art. L-akbar tnejn kellhom sitt snin, u l-iż-ġħar kellhom xi ħmistax-il xahar; iż-żwieġijiet, u wara t-twelidijiet, seħħew kważi simultanjament fiziż-żewġ familji.

L-ommijiet bilkemm setgħu jagħrfu lil uliedhom, u għal dak li kellew x'jaqsam mal-missirijiet, kienu dejjem flimkien fuq il-baħar. It-tmien ismijiet kienu jiżżeffnu f'moħħhom; dejjem kienu jħawduhom; u meta kienu jixtiequ jgħajtu lil xi wieħed minnhom, spiss kienu jgħajtu tliet ismijiet qabel ma kienu jgħajtu t-tajjeb.

Fl-ewwel dwejra, inti u ġej min-naħha tal-bajja Rolleport, kienet toqgħod il-familja Tuvache, li kellha tlett ibniet u tifel; id-dwejra l-oħra kienet tal-Vallins, li kellhom tifla waħda u tliet subien.

Kollha kienu jgħaddu bi ftit soppa, patata u arja friska. Fis-sebgha ta' filgħodu, imbagħad f'nofsinhar, imbagħad fis-sitta ta' filgħaxija, in-nisa tad-dar kienu jiġbru flimkien l-ibtan tagħħom biex jagħtuhom l-ikel, l-istess bħalma r-ragħajja jiġbru l-ħlas tagħħom. It-tfal kienu jitpoġġew bilqiegħda skont l-età madwar il-mejda tal-injam, illustrata bl-użu ta' ħamsin sena; il-ħluq taċ-ċkejknni bilkemm kienu jlaħħqu mal-livell tal-mejda. Quddiemhom

kienet tipoġġa skutella ħobż imxarrab għasra bl-ilma tat-togħlijha tal-patata, nofs kabooċċa u tliet basliet; u kulħadd kien jiekol sakemm kien jittaffa l-ġuħ. L-omm kienet titma' lill-iżgħar.

Nhar ta' Hadd, borma żgħira bil-laħam il-forn kienet il-festa ta' kulħadd u l-missier, f'dan il-jum, kien idu jiekol aktar mis-soltu waqt li jtnni: "Kemm nixtieq li nistgħu nieklu dan kuljum!"

Darba waħda, waranofsinar, fix-xahar t'Awwissu, speċi ta' karozzella misjuqa minn żewġ żwiemel waqfet f'daqqa quddiem id-dwejriet, u t-tfajla li kienet qiegħda tikkontrolla ż-żwiemel, qalet lir-raġel li kien riekeb ħejha: "Hi, ara dawk it-tfal, Henri! Kemm huma ġelwin, jitgerbu f'dak it-trab!"

Ir-raġel ma weġibx għax kien imdorri b'dan l-istaghħib t'ammirazzjoni, li għaliex kien ta' wġiġi u kważi kważi tbeżżejjha. It-tfajla ssoktat:

"Irrid nghannaqhom miegħi! O kemm nixtieq li jkoll wieħed minnhom – dak t'hemmhekk – dak iċ-ċekjkuni!"

Wara li qabżet mill-karozzella, ġriet lejn it-tfal, ħadet wieħed mill-iċċen tnejn – minn tal-familja Tuvache – u waqt li refgħetu f'idejha, bisitu bil-ħerqa fuq ħaddejha maħmuġin, fuq xagħru mqanfed imħallat bit-trab, u fuq idejh żgħar li bihom kien qiegħed jiġgieled b'kemm kellu saħħa biex jaħrab mill-karezzi li ma kinux jogħġib.

Imbagħad reġġħet marret fil-karozzella, li telqet bil-galopp mimli ħajja. Iżda rritornat il-ġimgħa ta' wara, u filwaqt li poġġiet bil-qiegħda mal-art, ħadet liċ-ċekjen f'dirgħajha u mlietu bil-kejkijiet; tat il-ħelu lill-oħrajn, u lagħbet magħhom qisha tifla żgħira, waqt li żewġha qagħad jistenna bis-sabar kollu fil-karozzella.

Reġġħet irritornat; saret taf lill-ġenituri, u baqgħet tigi kull ġurnata bi bwietha mimilija bil-ħelu u bil-muniti.

Kien jisimha s-Sinjura Henri d'Hubieres.

Għodwa waħda, meta waslu, żewġha niżel magħha, u bla ma waqfet biex titkellem mat-tfal, li issa saru jafuha sew, dahlet fid-dwejra tal-bidwi.

Kienu qeqħdin iqattgħu l-injam għan-nar. Mistagħġibin, qamu bilwieqfa, newlu s-siġġijiet u qagħdu jistennew bil-ħerqa.

Imbagħad il-mara b'l-ħen maħnuq u mriegħed, bdiet tgħid:

"Nies twajba, ġejt biex narakom għaliex nixtieq – nixtieq nieħu – lit-tifel iż-żgħir miegħi."

Ir-raħħala, li ma setgħux jaħsbu għax kienu maħsuda, ma weġbxu.

Wara li rkuprat nifisha, issoktat: "Aħna weħidna, żewġi u jien. Nixtiequ nżommuh. Tridu?"

Il-mara raħħala issa bdiet tifhem u staqsiet:

“Tridu tieħdu lil Charlot minn magħħna? Dażgur li le!”

Imbagħad indaħal is-Sur d'Hubieres:

“Marti ma nftehmitx sew. Nixtiequ naddottaw, iżda hu jkun jista' jiġi lura biex jarakom. Jekk kollox jimxi sew, u m'għandux għaliex ikun mod ieħor, hu jkun il-werriet tagħħna. Jekk aħna b'kumbinazzjoni jkollna t-tfal tagħħna, huwa jaqsam magħhom kollox indaqs; iżda jekk ma japprezzax it-trobija li nkunu tajnieh, aħna nagħtuh, meta jkollu l-että, is-somma ta' għoxrin elf frank li avukat jiddepożitaha immedjatament f'ismu. Billi aħna ħsibna fikom ukoll, aħna nhallukom sal-mewt, pensjoni ta' mitt frank fix-xahar. Fhimitni?”

Il-mara qamet irrabbjata.

“Triduni nbighi kom il-Charlot? Ah, le, dik mhix xi haġa li titlobha lil omm! Ah, le! Din hi xi haġa orribbli!”

Ir-raġel, serju u mħasseb, ma qal xejn; iżda approva kulma kienet qiegħda tgħid martu billi kontinwament beda jxengel rasu.

Is-Sinjura d'Hubieres imdejqa bdiet tibki; daret lejn żewġha u b'leħen fgat, b'leħen ta' tifla li mdorrija tieħu dak li trid, bdiet tlaqlaq:

“Mhux se jċedu, Henri, mhux se jċedu.”

Imbagħad għamell-aħħar tentattiv: “Iżda, ħbieb, aħsbu fil-futur tat-tifel, fil-...”

Ir-raħħala, madankollu, irrabjata għall-aħħar, qatgħetlu kliemu:

“Hsibna f'kollo! Fhimna kollo! Oħorġu 'l barra, u thallunix narakom aktar – l-idea li tridu tieħdu t-tifel hekk!”

Is-Sinjura d'Hubieres ftakret li kien hemm żewġt iftal, pjuttost żgħhar, u staqsiet, fost l-ilfiq, b'ras iebsa ta' mara soda u mfissda fl-istess ħin:

“Iżda ż-żgħir l-ieħor muwiex tagħkom?”

Il-missier Tuvache wieġeb, “Le, tal-ġirien. Tistgħu tmorru għandhom jekk tixtiequ.” U mar lura f'daru, fejn kien qiegħed jinstema'l-leħen irrabjat ta'martu.

Il-Vallins kienu madwar il-mejda, jieklu bil-mod biċċiet tal-ħobż li kienu bil-kemm midluka bi ftit butir imranġat, fuq platt u li kienu qiegħdin jaqsmu bejniethom.

Is-Sur d'Hubieres beda l-proposti tiegħu, iżda b'aktar tidwir mal-lewża, b'aktar kawtela rettorika, b'aktar makakkerija.

Iż-żewġ raħħala xenglu rashom b'nuqqas ta' qbil, iżda meta ntebħu li kienu se jirċievu mitt frank fix-xahar, ikkunsidraw din il-biċċa, ikkonsultaw lil xulxin b'għajnejhom u kienu xi fti imqanqla. Baqgħu siekta għal ħin twil, itturmentati u mħassba. Fl-ħażżeha il-mara staqsiet lil żewġha: “Xi tgħid?” B'ton tqil qal: “Ngħid li mhux ta' min imaqdarha.”

Is-Sinjura d'Hubieres, titriegħed bil-ħsibijiet, tkellmet dwar il-ġejjeni tat-tifel, dwar il-kuntentizza tiegħu u dwar il-flus li seta' jaġħithom 'il quddiem.

Ir-raħħala staqsiet: "Din il-pensjoni ta' tħażżeq il-mitt frank, tkun imwiegħda quddiem avukat?"

Is-Sur d'Hubieres wiegħeb: "Mela, dażgur, nibdew minn għada stess."

Il-mara li kienet għadha qiegħda taħseb dwarha, issoktat:

"Mitt frank fix-xahar mhux biżżejjed biex ipattu għan-nuqqas tat-tifel tagħna. Fi ftit snin oħra dak it-tifel se jkun qed jaħdem; jeħtieg li nieħdu mijha u għoxrin frank."

Waqt li tapptet sieqha b'nuqqas ta' sabar, is-Sinjura d'Hubieres qablet mill-ewwel, u minħabba li xtaqet tieħu magħha lit-tifel, tat mitt frank iż-żejjed bħala rigal, waqt li żewġha kiteb l-irċevuta. U l-mara żagħżugħha kuntenta, garret lit-tifel imqareb, li kien qiegħed jixher, bħalma wieħed iġorr xi ċekċika mixtieqa minn ħanut.

Il-familja Tuvache, minn biebhom, qagħdu jaraw it-tluq tagħha fis-skiet u serji, forsi ddispjaċuti bin-nuqqas ta' qbil ta' bejniethom.

Xejn aktar ma nstema' dwar ic-ċkejken Jean Vallin. Kull xahar il-ġenituri kienu jmorru għand l-avukat biex jiġbru l-mija u għoxrin frank. Kienu ġġieldu mal-ġirien tagħhom, għaliex l-omm Tuvache insulentathom bl-ikrah kontinwament u tenniet minn bieb għal bieb li muhuwiex naturali li wieħed ibiġħ lil ibnu; dak kien orribbli, mistmerr u serq. Xi drabi kienet tieħu lil Charlot tagħha f'dirghajha, waqt li tesklama b'mod artificjali, bħallikieku kien se jifhimha:

"Ma bightekx, le! Ma bightekx, ċkejken tiegħi! M'innej sinjura, iżda jien ma nbigħx lil uliedi!"

Il-familja Vallins għexet hajja diċċenti bis-saħħha tal-pensjoni. Din kienet ir-raġuni tar-rabja li ma setgħet tgħaddi tal-familja Tuvache, li baqgħet tgħix fil-faqar. Il-kbir telaq bil-lieva; Charlot biss baqa' jaħdem ma' missieru biex jgħin lil ommu u lil żewġ ħatu bniet iż-żeġħar minnu.

Għodwa waħda, meta kellu wieħed u għoxrin sena, karozzella sabiħa waqfet quddiem iż-żewġ dwejriet. Żagħżugħ, bil-polka tad-deheb, ħareġ minnha u newwel idu lil mara anzjana b'xagħarha abjad. L-anzjana qal lu: "Hawnhekk, qalbi, it-tieni dar." U hu daħħal fid-dar tal-familja Vallins daqslikieku kienet daru.

L-omm anzjana kienet qiegħda taħsel il-fradal; il-missier dgħajjef kien qiegħed jongħos ħdejn ic-ċumnija. It-tnejn għollew rashom, u ż-żagħżugħ qal:

"Bonġu, papà! Bonġu, mamà!"

Qamu t-tnejn, imbeżżeq! Bit-tferfix ir-raħħala waqqgħet is-sapuna fl-ilma, u laqalqet:

“Huwa inti, ibni? Inti, ibni?”

Hadha f’dirghajh u għannaqha filwaqt li tenna: “Bonġu, mamà,” waqt li x-xiħ imriegħed qal bit-ton kalm tiegħu li qatt ma tilef: “Hawn int, lura magħna, Jean,” bhallikieku kien għadu kemm jaraħ xi xahar ilu.

Meta reġgħu saru jafu lil xulxin, il-ġenituri xtaqu joħorġu lil binhom fil-vičinanzi ħalli jarawħ in-nies. Haduh għand is-sindku, għand il-ministru, għand il-kuratur u għand is-surmast.

Charlot, wieqaf fuq il-ġħatba tad-dwejra tiegħu, rah għaddej. Filghaxija, waqt l-ikel, qal lix-xju: “Tassew kontu stupidi meta ħallejt u lit-tifel tal-familja Vallins jittieħed.”

L-omm wiegħbet stinata: “Jien ma nbigħix lil ibni.”

Il-missier baqa’ sieket. L-iben issokta:

“Hija sfortuna li tkun issagħifikat hekk.”

Imbagħad, il-missier Tuvache qal b’ton irrabjat:

“Se tirrabja magħna għaliex żammejniek? U ż-żagħżugħ qal ifferoċċat:

“Iva, irrabbat għalikom għax kontu tant stupid. Ĝenituri bħalkom igħibu sfortuna lil uliedhom. Jistħoqqilkom li jien nitlaqkom.” Ix-xiħa bkiet fuq il-platt tagħha. Tnieħdet waqt li belgħet imgħaref bis-soppa u xerrdet nofshom: “Wieħed jista’ joqtol lilu nnifsu biex irabbi l-ulied!”

Imbagħad it-tifel qal bl-addoċċ: “Aħjar ma twelidt xejn milli jien kif jien. Meta rajt lill-ieħor, qalbi waqfet. Ghedt bejni u bejn ruħi: ‘Qed tara kif suppost li jien issal?’” Qam: “Ara, inħossni aħjar li kieku ma noqgħodx hawn aktar, għaliex noqgħod nirrabja magħkom minn filgħaxja, u nagħmel hajji kom mizerabbli. Qatt m’jien se naħfril kom għal dan!”

Iż-żewġ ixju: kienet kwieti, imnikkta u għajnejhom bid-dmugħ.

Issokta: “Le, dan il-ħsieb huwa biżżejjed. Aħjar immur infittem xi mkien ieħor fejn ngħix.”

Fetaħ il-bieb. Minn barra nstemgħu xi il-ħlha. Il-familja Vallins kienet qiegħda tiċċelebra r-ritorn ta’ binha.